

Explaining Martyr Ibrahim Hadi's Lifestyle in Six Spheres as a Role Model of Education

Maryam Nassaj*

Abstract

This qualitative research explains the educational lifestyle of Martyr Ibrahim Hadi through textual data-based method and content analysis as well as coding, and seeks to present a model for the Islamic lifestyle in six educational spheres. The findings of this study include 365 basic themes, 42 organizing themes, and 6 comprehensive themes. The results of the study show that his educational model in the scientific and technological sphere, the aesthetic and art sphere, the economic and professional sphere, the biological and physical sphere, the social and political sphere, and the sphere of belief and worship, respectively, are as follows: scientific and logical thinking along with the study of insight, knowledge-seeking and truth-seeking; the ability to apply religion in the form of cultural and artistic work, social ethics and tolerance; strategic management in war, chivalry and tireless spirit, being sportsman and working, spirit of jihad and resistance; humility, beauty in appearance, health and safety improvement; attending to people's affairs, good-temperedness, awareness of political issues, and analyzing and paying attention to Velayat-e Faqih; observance of moral qualities and purification of soul, belief in Ahl al-Bayt (a.s.), belief in lawful sustenance and reliance on Allah, seeking human perfection and divine satisfaction, adherence to religious rules and observance of moral principles and manners.

Keywords: Ibrahim Hadi, educational model, Islamic management, religious education, education.

* Assistant Professor, Department of Islamic Knowledge, Farhangian University, Qom, Iran,
m.nassaj@cfu.ac.ir.

تبیین سبک زندگی شهید ابراهیم هادی در ساحت‌های شش‌گانه به عنوان الگوی تربیت

مریم نساچ*

چکیده

این پژوهش کیفی به روش داده بنیاد متنی و تحلیل مضمون و از طریق کدگذاری به تبیین زندگی تربیتی شهید ابراهیم هادی پرداخته و در صدد بیان الگویی برای سبک زندگی اسلامی در شش ساحت تربیتی است. یافته‌های پژوهش شامل ۳۶۵ مضمون پایه، ۴۲ مضمون سازمان‌دهنده و ۶ مضمون فراگیر است. نتایج پژوهش حاکی از آن است که الگوی تربیتی ایشان در ساحت علمی و فناورانه، ساحت زیبایی‌شناختی و هنر، ساحت اقتصادی و حرفه‌ای، ساحت زیستی و بدنی، ساحت اجتماعی و سیاسی، ساحت اعتقادی و عبادی به ترتیب عبارت است از: تفکر علمی و منطقی همراه با بصیرت‌شناسی، به دنبال علم و حقیقت‌جویی؛ توان به کارگیری دین در قالب کار فرهنگی و هنری، اخلاق اجتماعی و سعه صدر؛ مدیریت استراتژیک در جنگ، جوانمردی و روحیه خستگی‌ناپذیر، اهل ورزش و کار، روحیه جهاد و مقاومت؛ ساده و بی‌آلایش، زیبایی‌ظاهری، ارتقای سلامت و ایمنی؛ رسیدگی به امور مردم، خوش خلقی، آگاه به مسائل سیاسی و تحلیل و توجه به ولایت فقیه؛ رعایت صفات اخلاقی و تزکیه نفس، اعتقاد به اهل بیت (علیهم‌السلام)، اعتقاد به رزق حلال و توکل بر خدا، به دنبال کمالات انسانی و رضایت الهی، تقید به رعایت احکام دین و رعایت اصول و آداب اخلاقی است.

واژگان کلیدی: ابراهیم هادی، الگوی تربیتی، مدیریت اسلامی، تربیت دینی، پرورش.

مقدمه و طرح مسئله

تربیت لازمه پیشرفت انسان است. تربیت نقش مهمی در زندگی انسان ایفا می‌کند. واژه تربیت در مورد انسان، حیوان و گیاهان به کار می‌رود. تربیت در لغت از «ربو» به معنی رشد و نمو جسمانی است (جوهری، ۱۴۰۷، ج ۶، ص ۲۳۵۰؛ راغب، ۱۴۱۲، ص ۳۴۰؛ ابن منظور، ۱۴۱۴، ج ۱۴، ص ۳۰۴؛ فراهیدی، ۱۴۰۹، ج ۸، ص ۲۸۳) و از ریشه «ربی» به معنی پروراندن و رویانیدن است. (عباد، ۱۴۱۴، ج ۱۰، ص ۲۷۶) و از ریشه «رب» به معنی سرپرستی است (مدنی، ۱۴۲۶، ج ۲، ص ۴۵؛ طریحی، ۱۳۷۵، ج ۱، ص ۷۵)، کاری را به خوبی به اتمام رساندن (قرشی، ۱۳۰۷، ج ۳، ص ۴۲). راغب در مورد همین معنا بیان می‌کند: «تربیت، تغییر دادن مرحله به مرحله و پیوسته است تا جایی که نتیجه بخش باشد» (راغب، ۱۴۱۲، ص ۳۴۱). و بیضاوی هم تربیت را به کمال رسیدن و ارزنده ساختن اندک اندک هر چیز بیان کرده است (بیضاوی، ۱۴۰۸، ص ۱۱۰). در نتیجه اگر واژه تربیت را از «رب» بدانیم نه «ربو»، فراتر از معنای جسمانی خواهد بود و معنی رشد و پرورش در آن نهفته خواهد شد. از آن جهت است که بزرگان، تربیت را پس از پیامبری، گرامی‌ترین و شریف‌ترین کار انسان بیان کرده‌اند (غزالی، ۱۳۸۵، ص ۳۵). در واقع تربیت به معنی انباشت معلومات نیست، بلکه به کارگیری و رساندن و پروراندن مهم است که انسان استعدادها را به مرحله رشد و تعالی برساند (رفیعی، ۱۳۸۸، ص ۹۹).

تربیت مفهومی است که ساحت‌های مختلف زندگی انسان را تحت الشعاع خود قرار می‌دهد و در ساحت‌های اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی، سیاسی، روابط اجتماعی، دانش‌های انسانی و ویژگی‌های روحی انسان‌ها رخ می‌نماید (هاشمی، ۱۳۸۸، ص ۴۵). واژه تربیت با ساختار «رب» در قرآن کریم در داستان فرعون و موسی آمده است، «قَالَ أَلَمْ نُرَبِّكَ فِينَا وَلِيدًا وَلَبِثْتَ فِينَا مِنْ عُمُرِكَ سِنِينَ» (شعراء، ۱۸) و یا در آیه «وَقَضَىٰ رَبُّكَ أَلَّا تَعْبُدُوا إِلَّا إِيَّاهُ وَبِالْوَالِدَيْنِ إِحْسَانًا... * وَخَفِضْ لَهَا جَنَاحَ الذُّلِّ مِنَ الرَّحْمَةِ وَقُلْ رَبِّ ارْحَمْنِي صَغِيرًا» (اسراء، ۲۳-۲۴) از واژه «رب» استفاده شده است. به نظر می‌رسد قرآن تربیت مادی را مد نظر گرفته است و برای تربیت روحی و اخلاقی از واژه «تزکیه» استفاده نموده است. تزکیه در کنار واژه تعلیم چهار مرتبه در قرآن کریم آمده است که یک مرتبه تعلیم مقدم است؛ در دعای حضرت ابراهیم از خداوند درخواست می‌کند «رَبَّنَا وَابْعَثْ فِيهِمْ رَسُولًا مِّنْهُمْ يَتْلُوا عَلَيْهِمْ آيَاتِكَ وَيُعَلِّمُهُمُ الْكِتَابَ وَالْحِكْمَةَ وَيُزَكِّيهِمْ» اما در سه مرتبه دیگر خداوند اول تزکیه را مقدم دانسته است «كَمَا أَرْسَلْنَا فِيكُمْ رَسُولًا مِّنْكُمْ يَتْلُوا عَلَيْكُمْ آيَاتِنَا وَيُزَكِّيكُمْ وَيُعَلِّمُكُمُ الْكِتَابَ وَالْحِكْمَةَ» (بقره، ۱۵۱)، «لَقَدْ مَنَّ اللَّهُ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ إِذْ بَعَثَ فِيهِمْ رَسُولًا مِّنْ أَنفُسِهِمْ يَتْلُوا عَلَيْهِمْ آيَاتِهِ وَيُزَكِّيهِمْ وَيُعَلِّمُهُمُ الْكِتَابَ وَالْحِكْمَةَ...» (آل عمران، ۱۶۴)، «هُوَ الَّذِي

بَعَثَ فِي الْأُمِّيِّينَ رَسُولًا مِّنْهُمْ يَتْلُوا عَلَيْهِمْ آيَاتِهِ وَيُزَكِّيهِمْ وَيُعَلِّمُهُمُ الْكِتَابَ وَالْحِكْمَةَ...» (جمعه، ۲)
 گویا تزکیه و تربیت بر تعلیم مقدم است. در آیه ۱۲۹ سوره بقره که تعلیم مقدم شده است مقام درخواست و دعا می‌باشد و مقام، مقام تزکیه و تربیت نیست و ابراهیم تقاضا دارد که علم و حکمت به نسل او هم منتقل شود اما در عالم تحقق و خارج اول علم است بعد تزکیه؛ زیرا تزکیه از ناحیه عمل و اخلاق تحقق می‌یابد، باید اول به اعمال صالح و اخلاق فاضله عالم شد و بعد به آن‌ها عمل کرد تا به پاک دلی دست یافت (طباطبایی، ۱۴۱۷، ج ۱۹، ص ۴۴۷).

«سبک» از واژه «style» به زبان لاتین برمی‌گردد، یعنی چوبی که برای نوشتن بر پارافین استفاده می‌شود. منظور ابزار نوشتن مثل قلم مو یا قلم است. آنگاه از طریق مجاز بر مفهوم‌های دیگری هم استفاده گردید. یعنی ابتدا به روش نوشتن دستی گفته می‌شد و بعد بر بیان ادبی اطلاق گردید (کواز، ۱۳۸۶، ص ۴۶). سبک در ادبیات فارسی عبارت است از روش خاص فهمیدن و بیان مطالبی با ترکیب کلمات که وابسته به هیئت و طرز تفکر نویسنده و گوینده می‌باشد (دهخدا، ۱۳۷۳، ۱۶/۲۹۱۰). یعنی شیوه و روش خاصی که نویسنده احساس و درک خود را از مطلب بیان می‌کند. سبک در زبان عربی به معنای «گداختن و قالب‌گیری کردن زر و نقره» است (ابن منظور، ۱۴۱۴، ج ۱۰، ص ۴۳۸). در واقع فلز گداخته شده و ریخته شده در قالب که شکل معین و محکم دارد. سبک به معنی گردآوردن و ورزیده ساختن تمام مختصات و توانایی‌های فکری که در انسان شکل گرفته است و استوار و ثابت است. سبک سیمای فکری انسان و راهی برای شناختن خلق و خوی انسان است. سبک را می‌توان در فضاهای متفاوتی مانند تفکر اجتماعی، تفکر سیاسی، اقتصادی، هنری، اخلاقی به کار برد (مهدوی کنی، ۱۳۸۶، ص ۲۰۴). معرفی الگوهای سبک زندگی به عنوان به کارگیری رویکردهای عملی و رفتاری در زندگی می‌تواند انسان را به سبک زندگی حیات طیبه ای که در قرآن معرفی شده است نزدیک گرداند.

نمونه‌ای از این الگوهای تربیتی شهدا هستند که در آیات قرآن با نام بهترین رفیق یاد شده است «وَحَسَنَ أَوْلِيَّكَ رَفِيقًا» (نساء، ۶۹). انسان برای عبور از زندگی این دنیایی که همراه با سختی‌ها و فراز و نشیب‌هاست نیازمند الگو می‌باشد. الگو قرار دادن انسان‌هایی که به دنبال تزکیه و تعلیم هستند و اعتقاد به مبانی هستی‌شناسی دارند می‌تواند حرکت مسیر زندگی را سهل الوصول‌تر گرداند. شهید ابراهیم هادی جزء کسانی بوده است که به دنبال پروراندن نیرو و توان بالقوه خود بوده است و سعی می‌کند در تمامی زمینه‌ها نمونه باشد. وی را با قهرمانی‌ها، رشادت‌ها و مروت‌هایش می‌شناسند؛ شهیدی که ایثار، پاکی، نجابت، دیانت، صداقت خود را از اهل بیت علیهم‌السلام فراگرفته بود (عمادی، ۱۳۹۸، ج ۱، ص ۶) جامعیتی که این شهید در همه زمینه‌ها دارد سبب گردید

تا در این نوشتار، با هدف معرفی الگویی برای سبک زندگی اسلامی به بررسی زندگی شهید ابراهیم هادی پرداخته و در صدد پاسخ به این سؤالات باشیم که این شهید در ساحت‌های گوناگون زندگی چه ویژگی‌های شاخصی داشته است و آیا می‌تواند به عنوان الگوی تربیتی به جوانان معرفی گردد؟ و سؤال اصلی این است؛ ویژگی‌های شخصیتی ایشان در شش ساحت تربیتی: ساحت علمی و فناوریانه، ساحت زیبایی‌شناختی و هنر، ساحت اقتصادی و حرفه‌ای، ساحت زیستی و بدنی، ساحت اجتماعی و سیاسی، ساحت اعتقادی و عبادی چیست؟

پیشینه پژوهش

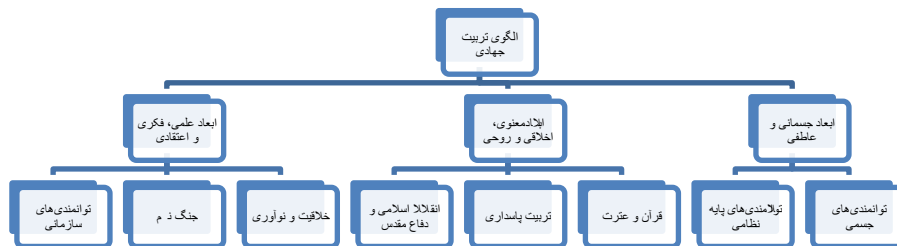
از جمله مقالاتی که در زمینه سبک زندگی نوشته شده است عبارت است از: مقاله دستیابی به سبک زندگی اخلاقی در جامعه اسلامی معاصر از منوربناب و ترکاشوند سال ۱۳۹۴. این مقاله با روش توصیفی تحلیلی به بررسی مفهوم سبک زندگی اخلاقی جامعه اسلامی معاصر پرداخته که خانواده را از عوامل تأثیرگذار در سبک زندگی می‌داند و توجه به روابط با دیگران را راه دستیابی اخلاقی جامعه اسلامی معاصر به آرامش حقیقی، سلوک عملی در مسیر زندگی می‌داند.

مقاله واکاوی مؤلفه‌های سبک زندگی شهید سلیمانی از تاج‌بخش سال ۱۴۰۰ که در این مقاله بیان کردند ترویج سبک زندگی شهدا در جهت الگوسازی برای جوانان از ضروریات به حساب می‌آید و این پژوهش به صورت کیفی از روش نمونه‌گیری هدفمند استفاده شده است و سبک زندگی ایشان در ساحت‌های فرد محور، اجتماع محور، مدیریت محور، سیاست محور و دین محور مورد بررسی قرار گرفته است.

مقاله بررسی مؤلفه‌های سبک زندگی شهدای مدافع حرم (مطالعه موردی: وصیت نامه ۲۷ تن از شهدای مدافع حرم) از معصومه مقیمی سال ۱۳۹۷ که شهدای مدافع حرم را در جزء بصیرترین افراد که با توجه به موقعیت تشخیص درست داده‌اند و در آزمون ولایت‌پذیری سربلند گشته‌اند و اندیشه و سلوک آنان را مورد کنکاش قرار داده و ۲۷ وصیت نامه را در قالب مؤلفه‌های ولایت‌پذیری، شخصیتی، عبادی و معنوی و سیاسی مورد بررسی قرار داده است.

مقاله دیگر «واکاوی سبک رهبری سردار شهید قاسم سلیمانی الگوی متعالی رهبری خدمتگزار» از قراباغی و ازگلی، سال ۱۳۹۹، این پژوهش با هدف ترسیم مؤلفه‌های سبک رهبری این فرمانده با روش تحلیل مضمون پایه، سامان‌دهنده و فراگیر به مضمون‌هایی شامل «مهرورزی با مردم»، «تکلیف‌گرایی»، «تخلیق به ارزش‌های الهی»، «تمرکز بر مأموریت»، «معنویت فردی»، «شخصیت با صلابت»، «اخلاص در عمل» و... به عنوان مؤلفه‌های سبک متعالی رهبری خدمتگزار شهید قاسم سلیمانی پرداخته است.

در زمینه الگوی تربیتی مقالات بسیاری نوشته شده است از جمله مقاله «ابعاد و مؤلفه‌های الگوی تربیت جهادی دانشجویان دانشگاه افسری و تربیت پاسداری امام حسین (علیه السلام)» از سلمانی و سلمان‌پور سیاوشی، که الگوی تربیت جهادی خود را اینگونه معرفی کرده است.

مقاله‌های بسیاری در زمینه سبک زندگی و الگوی تربیتی نوشته شده است لیکن مقاله‌ای در زمینه الگوی تربیت شهید ابراهیم هادی نوشته نشده است. تبیین این الگو در شش ساحت تربیتی کاری جدید و نو است.

روش پژوهش

در این پژوهش از روش نظریه‌پردازی داده بنیاد متنی استفاده شده است. الگوی تربیتی شهید ابراهیم هادی با توجه به کتاب‌ها و نوشته‌های مربوط به ایشان مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفته است. مقوله‌های بیان شده از طریق کدگذاری در ساحت‌های شش‌گانه (اعتقادی، عبادی و اخلاقی، اجتماعی، سیاسی، زیستی و بدنی، اقتصادی و حرفه‌ای، زیبایی‌شناختی و هنری، علمی و فناورانه) دسته‌بندی شده است تا به تبیین سبک زندگی شهید ابراهیم هادی به عنوان الگوی تربیت پردازد.

یافته‌های پژوهش

با توجه به مطالب جمع‌آوری شده از شهید ابراهیم هادی، یافته‌ها در دو دسته تحلیل مضمون و جمع‌بندی مضمون‌ها در دو جدول ارائه شده است.

الف) تحلیل مضمون‌های پایه

در تحلیل مضمون پایه سعی شده است ویژگی‌های شهید ابراهیم هادی بررسی، مقوله‌بندی شده و مورد تفسیر قرار گیرد. نمونه‌ای از کدها و مفاهیم تربیتی در جدول شماره ۱ ارائه می‌گردد. در ارائه تحلیل مضمون از کتاب و نوشته‌ها و خاطرات گوناگون استفاده شده است لیکن کتاب جامعی که به جمع‌آوری کتب این شهید پرداخته و جمع‌آوری نموده است کتاب سلام ابراهیم است.

جدول ۱: نمونه‌ای از کدها و مفاهیم جزئی تربیتی شهید ابراهیم هادی

مضمون پایه	جملات
الگوی اخلاق عملی دیگران	خیلی دوست دارم بدانم چرا شیخ زاهد، ابراهیم را الگوی اخلاق عملی معرفی کرده است.
مشغول به کار و اهل کار	او همزمان با تحصیل علم به کار در بازار تهران مشغول بود.
روحیه مردانگی، اهل ورزش، کشتی‌گیر بی‌نظیر، مهارت در والیبال	او اهل ورزش بود. با ورزش پهلوانان یعنی ورزش باستانی شروع کرد. در والیبال و کشتی بی‌نظیر بود. هرگز در هیچ میدانی پاپس نکشید و مردانه می‌ایستاد.
اهمیت به نماز اول وقت	رفتار او ما را به یاد این جمله شهید رجایی می‌انداخت: «به نماز نگویند کار دارم، به کار بگویند نماز دارم».
اهل نماز شب و عبادت	شب‌ها معمولاً قبل از سحر بیدار بود و نماز شب می‌خواند و سعی می‌کرد این کار را مخفیانه انجام دهد.
اهل تفکر و بصیرت	همیشه می‌گفت: مهم‌تر از اینکه برای بچه‌ها لباس‌های هم شکل و ظاهر نظامی درست کنیم باید به فکر آموزش و معنویت نیروها باشیم و تا می‌توانیم بیشتر با بچه‌ها رفیق باشیم. نتیجه این تفکر، در عملیات‌های گروه، کاملاً دیده می‌شد. هر چند برخی با تفکرات او مخالفت می‌کردند.
کار برای رضای خدا	از ویژگی‌های ابراهیم این بود که معمولاً کسی از کارهایش مطلع نمی‌شد. بجز کسانی که همراهش بودند اما خود او جز در مواقع ضرورت از کارهایش حرفی نمی‌زد. همیشه هم به این نکته اشاره می‌کرد که کاری که برای رضای خداست گفتن ندارد.
اعتقاد به مال حلال، اخلاق خوش بصیرت، امر به معروف و نهی از منکر واقعی	ابراهیم با دزدی که دستگیرش کرد او را به درمانگاه برد و از او پرسید چرا دزدی می‌کند فهمید بیکار است، برای او شغل مناسبی پیدا کرد که به جای مال حرام از مال حلال درآمد کسب کند.
اخلاص او الگوی دیگران بودن کار برای رضای خدا	ابراهیم می‌گفت: هر موقع برای ورزش و مسابقات کشتی می‌رفتم، همیشه با وضو بودم. همیشه هم قبل از مسابقات کشتی دو رکعت نماز می‌خواند و از خدا می‌خواست یک وقت توی مسابقه حال کسی را نگیرد. او گرد گناه نمی‌چرخید لذا الگوی بچه‌ها بود.
انسانی با اخلاق با ویژگی‌های پوریای ولی یا مرام	ابراهیم در کشتی ویژگی‌های پوریای ولی را داشت و یک بار به جوانی که از او تقاضا کرده بود آبرویش را پیش مادرش نبرد، و او را ضایع نکند، ابراهیم عمداً در آن مسابقه خوب کشتی نگرفت تا او برنده شود.

ب) جمع‌بندی مضمون‌ها و تدوین مضمون فراگیر

از تحلیل مضمون‌های پایه (کدگذاری باز) به مضمون‌های سازمان‌دهنده (کدگذاری محوری) و از تحلیل مضمون‌های سازمان‌دهنده به مضمون‌های فراگیر می‌توان دست یافت. که در جدول شماره ۲ به آنها اشاره می‌شود و در شش ساحت تربیتی دسته‌بندی شده است.

جدول ۲: جمع‌بندی مضمون‌ها و تدوین مضمون فراگیر

مضمون پایه	مضمون سازمان‌دهنده	مضمون فراگیر
ساده و بی‌آلایش، سادگی ظاهر	ساده و بی‌آلایش	زیستی و بدنی
زیبایی ظاهری	زیبایی ظاهری	زیستی و بدنی
به دنبال قوی بودن بدنش، قوی کردن پاهایش، بازوان قوی	ارتقای سلامت و ایمنی	زیستی و بدنی
چیرگی بر نفس، پاکی، نجابت، صداقت، اهل صبر، دنبال تزکیه نفس، تمرین مبارزه با نفس، تواضع، اخلاق نیک، مبارزه با هوای نفس، کار برای رضای خدا، هوای کسی را داشتن، شکستن نفس، کنترل عصبانیت، تواضع و فروتنی، با تقوا، دنبال مشهور شدن نبودن، بخشندگی	رعایت صفات اخلاقی و تزکیه نفس	اعتقادی، عبادی، اخلاقی
دانش آموخته مکتب ولایت، الگو قرار دادن مولایش علی <small>علیه السلام</small> ، الگو قرار دادن اهل بیت، توجه به سخنان اهل بیت <small>علیهم السلام</small> و به کارگیری سخنان آنان، اعتقاد به ائمه، توسل به اهل بیت <small>علیهم السلام</small> ، نجوا با امام زمان <small>علیه السلام</small>	اعتقاد به اهل بیت <small>علیهم السلام</small> و الگو قرار دادن آنان	اعتقادی، عبادی، اخلاقی
دیانت، دور از دنیاگرایی، دور از ریاکاری، رضایت الهی، بامرام، ایثار، پهلوان اخلاق، گمنام ماندن	اخلاص و رضایت الهی	اعتقادی، عبادی، اخلاقی
توحید و خداشناسی، کاربرای رضای خدا	خداشناسی	اعتقادی، عبادی و اخلاقی
اهمیت به نماز در مقطع دبستان، رعایت اخلاق در دبستان، اهل مسجد رفتن با پدر، شروع به حفظ قرآن، آشنایی با قرآن و تلاش به عمل کردن به آن اهل دعا و مناجات با خداوند، بیداری سحر، اهل نماز شب، اهل بیداری شب	اهل نماز و حفظ قرآن و عمل به آن، اهل بیداری شب	اعتقادی، عبادی و اخلاقی
اعتقاد به رزق حلال، به دنبال پول حلال، توکل بر خدا، خدا روزی‌رسان	اعتقاد به رزق حلال و توکل بر خدا	اعتقادی، عبادی و اخلاقی
به دنبال کمال انسانی و سعادت، دیدار با بزرگان، همنشینی با اولیا، دشمن شناختن شیطان و پناه بردن به خداوند	به دنبال کمالات انسانی و پناه بردن به خداوند	اعتقادی، عبادی و اخلاقی
مقید بودن به دستورات خداوند، رعایت احکام، بازی بدون شرط‌بندی، رعایت حدود و شرایط الهی، نماز اول وقت، امر به معروف و نهی از منکر	تقید به رعایت احکام دین و رعایت اصول و آداب اخلاقی	اعتقادی، عبادی و اخلاقی
مقابله با سختی‌ها و مشکلات	سعه صدر	زیبایی شناختی و هنری
جذب جوانان به دین با روش‌های جذاب	جذب جوانان به دین با روش‌های جذاب	زیبایی شناختی و هنری
اهل ورزش، دعا و شعر	اهل ورزش و شعر	زیبایی شناختی و هنری

مضمون پایه	مضمون سازمان‌دهنده	مضمون فراگیر
برگزاری نماز جماعت در زورخانه،	توان به کارگیری دین در قالب کار فرهنگی و هنری	زیبایی شناختی هنری
رقابت با رفاقت	رقابت با رفاقت	زیبایی شناختی و هنری
نگه داشتن آبروی دیگران	اخلاق اجتماعی	زیبایی شناختی و هنری
الگوی اخلاق عملی دیگران، اخلاق نیک و خوب، خصائص پوربای ولی، الگوی رزمنده‌ها	الگوی دیگران	اجتماعی و سیاسی
حل مشکلات دیگران با خلاقیت و توسل به اهل بیت (علیهم‌السلام)، کمک به دیگران، نیکی به بندگان، رسیدگی به مردم، حل مشکلات دیگران	رسیدگی به امور مردم	اجتماعی و سیاسی
شوخ طبع، صحبت عوامانه	ارتباط با دیگران	اجتماعی و سیاسی
ارزیابی رفتار خود در برخورد با دیگران	اصلاح خود و جامعه	اجتماعی و سیاسی
خوش خلقی، اخلاق عالی	خوش خلقی با دیگران	اجتماعی و سیاسی
آگاه به مسائل سیاسی، تحلیل جریان‌ات سیاسی، اهمیت به ولایت فقیه	آگاه به مسائل سیاسی و تحلیل و توجه به ولایت فقیه	اجتماعی و سیاسی
مدیریت در جنگ، مدیریت استراتژیک جنگ	مدیریت استراتژیک در جنگ	اقتصادی و حرفه‌ای
احترام به اسیران جنگی	احترام به اسیران جنگی	اقتصادی و حرفه‌ای
روحیه مردانگی، مقاومت، روحیه خستگی‌ناپذیر، جوانمردی	جوانمردی و روحیه خستگی‌ناپذیر	اقتصادی و حرفه‌ای
شناگر قهار، پهلوان کشتی، پهلوان واقعی، اهل ورزش باستانی، والیبالیست حرفه‌ای، کوهنورد، اهل فوتبال، پینگ‌پنگ، یادگرفتن فنون کشتی	اهل ورزش	اقتصادی و حرفه‌ای
روحیه جهاد و حماسی، روحیه شهادت‌طلبی، روحیه مقاومت و شجاعت، مبارز و ترس و شجاع شهیدی قهرمان، دریافت مدال شهادت، شهادت	روحیه جهاد و مقاومت و شهادت	اقتصادی و حرفه‌ای
معلمی فداکار	اهل کار	اقتصادی و حرفه‌ای
اندیشه و تدبیر و تفکر درست، دقت عمل در مسائل مختلف، بصیرت درست در پاسخ‌گویی	تفکر علمی و منطقی	علمی و فناوریانه
علاقه به درس و علم، علاقه به علوم دینی، تدریس عالی	به دنبال علم و حقیقت‌جویی	علمی و فناوریانه

تحلیل ساحت‌های شش‌گانه سبک زندگی شهید ابراهیم هادی

ساحت‌هاش شش‌گانه در این نوشتار به معنی رفتارها و فعالیت‌های تعلیم و تربیتی شهید ابراهیم هادی در حوزه‌های مختلف است تا بتوانیم بینش‌ها، گرایش‌ها و توانمندی‌های ایشان را شناسایی و ارتباطش را با جهان و تأثیرگذاری روی آن مورد بررسی قرار گیرد. ساحت‌های شش‌گانه‌ای که بررسی می‌گردد عبارتند از: ساحت اعتقادی، عبادی و اخلاقی، ساحت اجتماعی، سیاسی، ساحت زیستی و بدنی، ساحت اقتصادی و حرفه‌ای، ساحت زیبایی شناختی و هنری و ساحت علمی و فناوریانه.

ساحت اعتقادی، عبادی و اخلاقی

این ساحت به معنای اعتقاد به توحید، نبوت، امامت، معاد است. شهید هادی به دنبال ارتقای ابعاد معنوی در وجود خود و ایجاد ارتباط معنوی با خداوند بودند. ایشان اعتقاد به خداوند داشت و سعی می‌نمود کارهایش برای رضای او باشد در روایت از رسول اکرم صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بیان شده است: «بِإِخْلَاصٍ يَتَفَاوَضُ مَرَاتِبُ الْمُؤْمِنِينَ» به وسیله حقیقت اخلاص است که درجات مؤمنین بر یکدیگر برتری و رفعت پیدا می‌کنند (محمدی ری‌شهری، ۱۳۸۴، ج ۳، ص ۵۷). یا در روایت دیگر بیان شده است: امام جعفر صادق عَلَيْهِ السَّلَام: «الْعَمَلُ الْخَالِصُ الَّذِي لَا تُرِيدُ أَنْ يَحْمَدَكَ عَلَيْهِ أَحَدٌ إِلَّا اللَّهُ عَزَّوَجَلَّ». عمل خالص آن عملی است که دوست نداری درباره آن، احدی جز خدای سبحان از تو تعریف و تمجید کند (کلینی، ۱۳۶۵، ج ۳، ص ۲۶). به خاطر همین شهید اهتمام خاصی به این نکته داشت که کاری برای خدا انجام می‌شود نباید کسی متوجه بشود و اگر کسی مطلع می‌گردید ناراحت می‌شدند. وی بسیار به دنبال تزکیه نفس و مبارزه با نفس خود بودند، انگار خناس بودن نفس که در کمین انسان است را باور داشت لذا سعی می‌کرد بر نفس خود غلبه کند. و در این امر سعی می‌نمود اهل بیت عَلَيْهِمُ السَّلَام را الگوی خود قرار می‌داد، حتی با امام زمان عَلَيْهِ السَّلَام نجوا می‌نمود، و به دنبال رسیدن به کمالات انسانی بود. لذا رعایت تقوا، اخلاق نیک، بخشندگی، صبور بودن جزء ویژگی‌های ایشان بود و سعی می‌نمود رعایت کند، اعتقاد به رزق حلال داشت و بر خدا توکل می‌نمود و بسیار در احکام دین مقید بود هنگامی که متوجه حکم دینی می‌گردید آن را رعایت می‌نمود.

جدول ۳: مضمون فراگیر ساحت اعتقادی، عبادی و اخلاقی

اعتقادی، عبادی، اخلاقی	رعایت صفات اخلاقی و تزکیه نفس	چیرگی بر نفس، پاکی، نجابت، صداقت، اهل صبر، دنبال تزکیه نفس، تمرین مبارزه با نفس، تواضع، اخلاق نیک، مبارزه با هوای نفس، کار برای رضای خدا، هوای کسی را داشتن، شکستن نفس، کنترل عصبانیت، تواضع و فروتنی، با تقوا، دنبال مشهور شدن نبودن، بخشندگی
اعتقادی، عبادی، اخلاقی	اعتقاد به اهل بیت <small>عَلَيْهِمُ السَّلَام</small> و الگو قرار دادن آنان	دانش آموخته مکتب ولایت، الگو قرار دادن مولایش علی <small>عَلَيْهِ السَّلَام</small> الگو قرار دادن اهل بیت، توجه به سخنان اهل بیت <small>عَلَيْهِمُ السَّلَام</small> و به کارگیری سخنان آنان، اعتقاد به ائمه، توسل به اهل بیت <small>عَلَيْهِمُ السَّلَام</small> ، نجوا با امام زمان <small>عَلَيْهِ السَّلَام</small>
اعتقادی، عبادی، اخلاقی	خداشناسی و اخلاص و رضایت الهی	دیانت، دور از دنیاگرایی، دور از ریاکاری، رضایت الهی، بامرام، ایثار، پهلوان اخلاق، گمنام ماندن، توحید و خداشناسی، کار برای رضای خدا
اعتقادی، عبادی و اخلاقی	اهل نماز و حفظ قرآن و عمل به آن، اهل بیداری شب	اهمیت به نماز در مقطع دبستان، رعایت اخلاق در دبستان، اهل مسجد رفتن با پدر، شروع به حفظ قرآن، آشنایی با قرآن و تلاش به عمل کردن به آن اهل دعا و مناجات با خداوند، بیداری سحر، اهل نماز شب، اهل بیداری شب

اعتقادی، عبادی و اخلاقی	اعتقاد به رزق حلال و توکل بر خدا	اعتقاد به رزق حلال، به دنبال پول حلال، توکل بر خدا، خدا روزی رسان
اعتقادی، عبادی و اخلاقی	به دنبال کمالات انسانی و پناه بردن به خداوند	به دنبال کمال انسانی و سعادت، دیدار با بزرگان، همنشینی با اولیا، دشمن شناختن شیطان و پناه بردن به خداوند
اعتقادی، عبادی و اخلاقی	تقید به رعایت احکام دین و رعایت اصول و آداب اخلاقی	مقید بودن به دستورات خداوند، رعایت احکام، بازی بدون شرط‌بندی، رعایت حدود و شرایط الهی، نماز اول وقت، امر به معروف و نهی از منکر

ساحت اجتماعی، سیاسی

در ساحت اجتماعی سیاسی، آداب و رسوم و ارزش‌های اخلاقی جامعه مد نظر است و اینکه فرد بتواند درک مناسبی نسبت به موقعیت‌های اجتماعی و سیاسی جامعه خود داشته باشد و بتواند با اخلاق ویژه‌ای که دارد رابطه سازنده‌ای ایجاد کند در عین حال مشارکت سیاسی و اجتماعی در جامعه داشته باشد و به دنبال پیشرفت جامعه باشد. شهید ابراهیم هادی در بسیاری از موارد الگوی اخلاق عملی بوده است و حتی در جبهه و جنگ، بسیاری این شهید را اسوه خود قرار داده بودند. عده‌ای بیان کرده‌اند ایشان خصائص پوریای ولی را داراست (عمادی، ۱۳۹۸، ج ۱، ص ۳۷) وقتی کسی تقاضای حفظ آبروی خود را در کشتی از وی داشت که اجازه بدهد پیش خانواده‌اش سرفراز باشد، ابراهیم خود را بازنده کشتی قرار داد و او را شاد گرداند. وی به دنبال حل مشکلات مردم و رسیدگی به امور ایشان است در روایت بیان شده است: «خداوند بندگان را دارد که برای برآوردن حاجت مردم تلاش می‌کنند، آنها در روز قیامت در امان هستند و هرکس دل مؤمنی را شاد کند، خداوند در روز قیامت دل او را شاد می‌کند» (کلینی، ۱۳۶۵، ج ۲، ص ۱۹۷). در عین حال با شوخ طبعی و صحبت عوامانه و اخلاق خوش معارف دین را به دیگران القا می‌کند و مدام خود را می‌سنجد و رفتار خود را در برابر دیگران ارزیابی می‌کند (عمادی، ۱۳۹۸، ج ۱، ص ۶۲). در عین حال آگاه به مسائل سیاسی و جریان‌های سیاسی بود و به خوبی مسائل را تحلیل می‌نمود و به ولایت فقیه اعتقاد ویژه داشت.

جدول ۴: مضمون فراگیر ساحت اجتماعی، سیاسی

اجتماعی و سیاسی	الگوی دیگران و به دنبال اصلاح خود	الگوی اخلاق عملی دیگران، اخلاق نیک و خوب، خصائص پوریای ولی، الگوی رزمنده‌ها، ارزیابی رفتار خود در برخورد با دیگران
اجتماعی و سیاسی	رسیدگی به امور مردم	حل مشکلات دیگران با خلاقیت و توسل به اهل بیت (علیهم‌السلام)، کمک به دیگران، نیکی به بندگان، رسیدگی به مردم، حل مشکلات دیگران
اجتماعی و سیاسی	ارتباط با دیگران و خوش خلقی	شوخ طبع، صحبت عوامانه، خوش خلقی، اخلاق عالی
اجتماعی و سیاسی	آگاه به مسائل سیاسی و تحلیل و توجه به ولایت فقیه	آگاه به مسائل سیاسی، تحلیل جریان‌های سیاسی، اهمیت به ولایت فقیه

ساحت زیستی و بدنی

توجه به سلامت بهداشت جسمی و روانی، و انتخاب نوع سبک زندگی اسلامی در جامعه با توجه به معیار اسلام، تلاش فردی برای ارتقای سلامت و ایمنی شخص است. شهید ابراهیم هادی اهمیت زیادی به سلامت جسم و ایمنی بدنی خود می‌داد و در تلاش بود که بدنی قوی، بازوان قوی داشته باشد و بسیار در این زمینه تلاش می‌کرد. وی تمرینات کشتی انجام می‌داد و قصد داشت پاهایی قوی داشته باشد و حتی هر هفته به کوهنوری رفته تا بدنی سالم داشته باشد (همان، ص ۳۰). در مسابقات شرکت می‌کرد اما بیشتر به دنبال قوی شدن بدنش بود تا قهرمان شدن (همان، ص ۳۱).

ابراهیم خیلی ساده و بی‌آلایش بود، دوستان وی بیان کرده‌اند در جنگ خیلی به لباس نظامی توجهی نداشت و لباس‌هایی می‌پوشید تا شبیه مردم محلی آنجا باشد؛ دیگران که او را می‌دیدند فکر می‌کردند خدمتکار رزمندگان است (همان). در عین حال تمیز بود و زیبایی ظاهری را حفظ می‌نمود. افراد را جذب ورزش می‌نمود و بعد هم آنها را به مسجد و هیئت می‌کشاند (عمادی، ص ۲۰). پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله به امام علی علیه السلام فرمودند: یا علی اگر یک نفر به واسطه تو هدایت شود از آنچه آفتاب بر آن می‌تابد بالاتر است (مجلسی، ۱۴۰۳، ج ۵، ص ۲۸).

جدول ۵: مضمون فراگیر ساحت زیستی، بدنی

ساده و بی‌آلایش، سادگی ظاهر	ساده و بی‌آلایش	زیستی و بدنی
زیبایی ظاهری	زیبایی ظاهری	زیستی و بدنی
به دنبال قوی بودن بدنش، قوی کردن پاهایش، بازوان قوی	ارتقای سلامت و ایمنی	زیستی و بدنی

ساحت اقتصادی و حرفه‌ای

این ساحت به دنبال بهبود زندگی اقتصادی در جامعه و تلاش برای تحقق عمران، استقلال اقتصادی، پیشرفت، غنا، توسعه عدالت اقتصادی است. از طریق حرفه‌ای که شخص در آن تخصص دارد می‌تواند به بهبود اقتصادی کشور کمک کند، چه در کاری که انجام می‌دهد و روحیه‌ای که مردمان یک جامعه دارند می‌تواند کمک دهنده آن نظام باشد؛ مثلاً روحیه شجاعت و مقاومت در هنگام رخداد جنگ، روحیه مدیریت و

این ساحت ناظر به رشد توانایی‌های متریبان در درک و فهم مسائل اقتصادی، درک و مهارت حرفه‌ای، التزام به اخلاق حرفه‌ای توان کارآفرینی، پرهیز از بطالت و بیکاری است. شهید ابراهیم هادی اهل ورزش بود و در هر رشته‌ای سعی می‌کرد مهارت‌های لازم و تخصص‌گونه را کسب کند

به طور مثال شناگر قهار، پهلوان کشتی، پهلوان واقعی، اهل ورزش باستانی، والیبالیست حرفه‌ای، کوهنورد، اهل فوتبال، مهارت زیاد در پینگ پنگ داشت و سعی می‌کرد در هر رشته‌ای فنون خاص آن را یاد بگیرد به خصوص فنون کشتی را مهارت زیادی داشت. پس به دنبال کسب مهارت حرفه‌ای و نیز توان کارآفرینی در این رشته بود.

ابراهیم هادی اهل کار و تلاش بود در قبل از جنگ به معلمی مشغول و در زمان تحصیل هم همزمان کار می‌کرد هنگامی هم که به جبهه اعزام شد در جنگ مدیریت استراتژیک عالی داشت و اصول اخلاقی و حرفه‌ای را حتی در برخورد با اسیران جنگی رعایت می‌نمود. روحیه مردانگی و مقاومت و جوانمردی و خستگی‌ناپذیری وی معروف است. مبارز شجاع و تترس بود. اینها می‌تواند برای یک نظام معیارهای خوبی باشد.

جدول ۶: مضمون فراگیر ساحت اقتصادی، حرفه‌ای

اقتصادی و حرفه‌ای	مدیریت استراتژیک در جنگ و احترام به اسیران جنگی	مدیریت استراتژیک جنگ، احترام به اسیران جنگی
اقتصادی و حرفه‌ای	جوانمردی و روحیه خستگی‌ناپذیر	روحیه مردانگی، مقاومت، روحیه خستگی‌ناپذیر، جوانمردی
اقتصادی و حرفه‌ای	اهل ورزش و کار	شناگر قهار، پهلوان کشتی، پهلوان واقعی، اهل ورزش باستانی، والیبالیست حرفه‌ای، کوهنورد، اهل فوتبال، پینگ پنگ، یادگرفتن فنون کشتی، معلمی فداکار
اقتصادی و حرفه‌ای	روحیه جهاد و مقاومت	روحیه جهاد و حماسی، روحیه مقاومت و شجاعت، مبارز و تترس و شجاع شهیدی قهرمان

ساحت زیبایی شناختی و هنری

این ساحت به معنای درک معنای پدیده‌ها و درک کلی از جهان هستی و بررسی جایگاه خود است. درک زیبایی‌های جهان و به دنبال رمزگشایی از پدیده‌های آشکار جهان بودن و بهره‌گیری از قدرتی که خداوند داده است در به کارگیری این پدیده‌ها در اطاعت پروردگار هست.

شهید ابراهیم هادی اهل ورزش و شعر و دعا بود. سعی می‌کرد با سختی‌ها و مشکلات مقابله کند و در برابر سختی‌ها سعه صدر داشت. خود با اینکه علاقه وافری به پدرش داشت در کودکی پدر خود را از دست داد و یتیم بزرگ شد (عمادی، ۱۳۹۸، ج ۱، ص ۱۷). وی سعی می‌کرد مشکلات دیگران را حل کند و با خلاقیت و به کارگیری ابتکارهای هنری به کار بندد، مثلاً بعد ورزش در گود کشتی دعای توسل خواند و برای کودکی دعا کردند (همان، ص ۱۹) از زیبایی‌های کاری ابراهیم این بود با بچه‌هایی که نه ظاهر دینی داشتند و نه مذهبی بودند دوست می‌شد، آنها را

جذب ورزش می‌کرد و به مرور جذب هیئت و مسجد می‌نمود (همان). حتی نماز جماعت را گاهی در زورخانه برگزار می‌نمود، و همواره این حدیث پیامبر ﷺ را می‌خواند: «اگر نماز صبح را به جماعت بخوانم در نظرم از عبادت و شب زنده‌داری تا صبح محبوب‌تر است» (همان، ص ۲۵). صدای رسای ابراهیم و اذان زیبای وی همه را مجذوب خود می‌کرد او مصداق این کلام نورانی از رسول خدا ﷺ است که می‌فرماید: «خداوند وعده فرموده؛ مؤذن و فردی که وضو می‌گیرد و در نماز جماعت مسجد شرکت می‌کند، بدون حساب به بهشت برسد» (نوری، ۱۴۰۸، ج ۶، ص ۴۴۸). از زیبایی‌های کار ابراهیم این بود در مسابقات کشتی برای قهرمانی کشتی نمی‌گرفت و اخلاق کشتی را در نظر داشت.

جدول ۷: مضمون فراگیر ساحت زیباشناختی و هنری

مقابله با سختی‌ها و مشکلات	سعه صدر	زیبایی شناختی و هنری
اهل ورزش، دعا و شعر و جذب جوانان به دین با روش‌های جذاب برگزاری نماز جماعت در زورخانه	جذب جوانان به دین با روش‌های جذاب توان به کارگیری دین در قالب کار فرهنگی و هنری	زیبایی شناختی و هنری
رقابت با رفاقت و نگه داشتن آبروی دیگران	اخلاق اجتماعی	زیبایی شناختی و هنری

ساحت علمی و فناورانه

این ساحت به معنی دستیابی به یافته‌های علمی و ایجاد خلاقیت و نوآوری، اجرای آگاهانه فعالیت‌های علمی که با هدف پیشرفت نظام اسلامی باشد. شهید ابراهیم هادی سعی می‌کرد در مسائل مختلف فکر، تدبیر، تفکر علمی و منطقی را به کار ببرد و درست اندیشه کند به طور مثال در موقع دستگیری شخصی چون جرم او ثابت نشده بود نگذاشت وی هویتش مشخص گردد که آبرویش برود (عمادی، ۱۳۹۸، ج ۱، ص ۵۵). قبل از انجام امور تفکر می‌نمود. وی علاقه وافری به درس داشت و در کنار کارکردن و درس خواندن به یادگیری علوم دینی مشغول بود. وی به مسجد حاج آقا مجتهدی می‌رفت و خود می‌گفت: «انسان حیف است عمرش را فقط صرف خوردن و خوابیدن بکند» (همان، ص ۴۵).

جدول ۸: مضمون فراگیر ساحت علمی و فناورانه

اندیشه و تدبیر و تفکر درست، دقت عمل در مسائل مختلف، بصیرت درست در پاسخ‌گویی	تفکر علمی و منطقی همراه با بصیرت‌شناسی	علمی و فناورانه
علاقه به درس و علم، علاقه به علوم دینی، تدریس عالی	به دنبال علم و حقیقت‌جویی	علمی و فناورانه

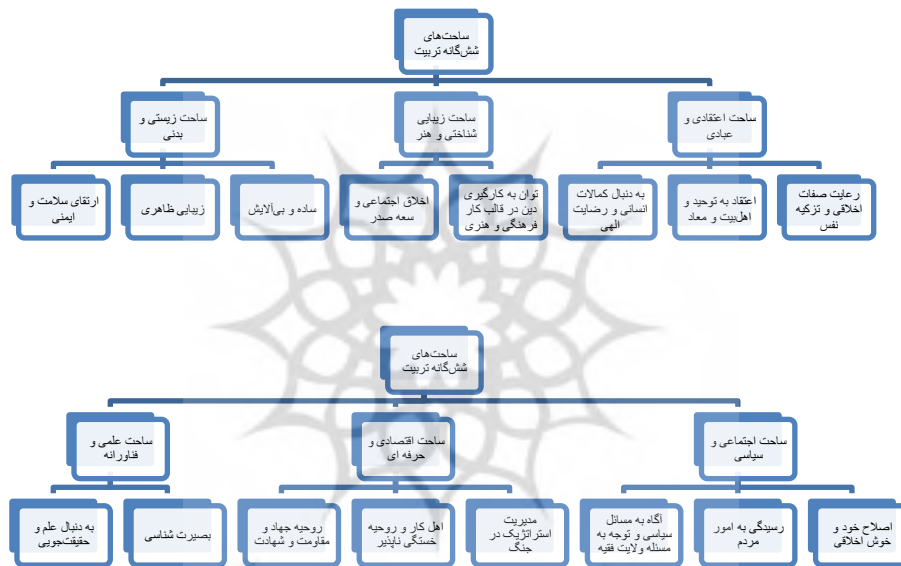
تحلیل ساحت‌های شش‌گانه و روابط بین آن

شهید هادی رابطه بین خود و خدا را اصلاح نموده است. نخست از خویشتن آغاز نموده است. به امانتی که خداوند به انسان سپرده است توجه و عنایت داشته است. «إِنَّا عَرَضْنَا الْأَمَانَةَ عَلَى السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَالْجِبَالِ فَأَبَيْنَ أَنْ يَحْمِلْنَهَا وَأَشْفَقْنَ مِنْهَا وَحَمَلَهَا الْإِنْسَانُ» (احزاب، ۷۲) شیخ طوسی بیان می‌کند معنی امانت در این آیه طاعت الهی است (طوسی، ۱۴۰۲، ج ۸، ص ۳۶۸). نکته‌ای که اصل و حقیقت است اگر ویژگی متقین، محسنین، مؤمنین واقعی در قرآن بررسی گردد ویژگی بارز همه آنان اطاعت است. در آیه اول سوره انفال بیان می‌کند اگر ایمان دارید باید خداوند و رسول را اطاعت کنید و سپس ویژگی‌های مؤمنان حقیقی را بیان می‌کند.

شهید هادی تقید خاصی به رعایت احکام الهی داشتند و ائمه (علیهم‌السلام) را الگوی خود قرار می‌دادند و کارشان برای خدا بود. بین خود و خدا را اصلاح نمود لذا خداوند هم بین او و مردم را اصلاح نمود. در حدیثی از رسول خدا ﷺ آمده است: «مَنْ أَصْلَحَ فِيمَا بَيْنَهُ وَبَيْنَ اللَّهِ أَصْلَحَ اللَّهُ فِيمَا بَيْنَهُ وَبَيْنَ النَّاسِ، وَمَنْ أَصْلَحَ جَوَانِبَهُ أَصْلَحَ اللَّهُ بَرَايَتَهُ، وَمَنْ أَرَادَ وَجَهَ اللَّهِ أَنَا لَهُ اللَّهُ وَجْهَهُ وَوُجُوهَ النَّاسِ» (متقی، ۱۴۱۹، ج ۱، ص ۳۲۴). پیامبر خدا ﷺ: هرکه میان خود و خدا را اصلاح کند، خداوند میان او و مردم را اصلاح گرداند و هرکه درونش را درست کند، خداوند بیرونش را درست گرداند و هرکه رضایت خدا را بطلبد، خداوند رضایت خودش و مردم را نصیبش گرداند. با توجه به این حدیث اول اینکه انسان باید رابطه بین خود و خدا را اصلاح کند یعنی خود را بشناسد کاری که شهید ابراهیم هادی انجام داد ارزش خود را می‌دانست و توانایی‌های زیستی خود را تقویت می‌کرد و سعی می‌نمود کارش برای خدا باشد و با خدا در مناجات شبانه ارتباط برقرار می‌کرد نتیجه این بود که مردم او را دوست می‌داشتند و همان آیه «إِنَّ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ سَيَجْعَلُ لَهُمُ الرَّحْمَنُ وُدًّا» (مریم، ۹۶) یعنی خداوند کسی را که طاعت او را انجام دهد محبتش را در دل‌ها می‌اندازد (طبرسی، ۱۳۷۲، ج ۶، ص ۸۲۲) لذا رابطه بین خود و خدا را اصلاح نمود خدا هم او را عزیز نمود، و با خلق خدا هم از طریق اخلاق اجتماعی-تربیتی خود و مشارکت در عرصه‌های سیاسی، اقتصادی و حرفه‌ای برای مردم و جامعه‌اش مفید و سازنده بود.

پایه‌های تعاملی انسان؛ تعامل با خدای متعال، تعامل با خود، تعامل با خلق خدا، به صورت پیوسته و در هم تنیده با هم نقش دارند اینگونه نیست مثلاً در رابطه با خدا، اخلاص شهید مطرح است و در بقیه روابط اخلاص دیده نشود بلکه این اخلاص در رابطه‌های دیگر هم نقش دارد. هر میزان که ارتباط با خداوند پایبندتر باشد انعکاس آن در ایمان به خدا و عمل انسان بیشتر خواهد بود و نمایان می‌گردد.

برخی از محققین بیان می‌کنند ارتباطات انسان با خود، خدا، جهان هستی به عنوان اصول و چارچوبی است که در گذر زمان ثابت است و روش‌ها و تاکتیک‌های آن متغیر است (جعفری، ۱۳۸۸، ص ۱۳۶) لذا اصول چندگانه‌ای که برای شهید ابراهیم هادی در ارتباط با عناصر ارتباطی چندگانه بیان گردید می‌تواند راهگشای جویندگان و یافتگان راه حقیقت باشد و می‌تواند به عنوان الگوی سبک زندگی از ایشان استفاده نمایند که با توجه به این ارتباط‌های چندگانه می‌توان حرکت و تلاشی برای اصلاح و تعالی نسبت به وضعیت موجود خود برای رسیدن به وضعیت عالی انجام داد.

۱. نمودار ساحت‌های شش‌گانه سبک زندگی شهید ابراهیم هادی

نتیجه‌گیری

تربیت مفهومی است که تمام شئون زندگی انسان را در بر می‌گیرد و اساس زندگی است در این پژوهش ویژگی‌های شهید ابراهیم هادی، شهیدی نمونه، قهرمان که در اکثر ساحت‌های تربیتی نقش داشته‌اند؛ بررسی شده است. ویژگی بارز این شهید پرداختن به جنبه‌های گوناگون چون ورزش، اخلاق، بودن در اجتماع، و الگو قرار دادن اهل بیت (علیهم‌السلام) برای کارهایش می‌باشد. لذا ویژگی‌های ایشان در ساحت علمی و فناورانه عبارت است از تفکر علمی و منطقی همراه با

بصیرت‌شناسی، به دنبال علم و حقیقت‌جویی؛ شهید برای هر کاری با فکر و تدبیر پیش می‌رفت با عجله کاری را نسنجیده انجام نمی‌داد که منجر به پشیمانی گردد. در ساحت زیبایی‌شناختی و هنر: جذب جوانان به دین با روش‌های جذاب به کار می‌برد و توان ویژه‌ای در به کارگیری دین در قالب کار فرهنگی و هنری داشت؛ اخلاق اجتماعی و سعه صدرش کمک‌دهنده در این امر بود. در ساحت اقتصادی و حرفه‌ای: مدیریت استراتژیک در جنگ، جوانمردی و روحیه خستگی‌ناپذیر، اهل ورزش و کار، روحیه جهاد و مقاومت و شهادت؛ در ساحت زیستی و بدنی: ساده و بی‌آلایش، زیبایی‌ظاهری، ارتقای سلامت و ایمنی؛ در ساحت اجتماعی و سیاسی: الگوی دیگران و به دنبال اصلاح خود، رسیدگی به امور مردم، ارتباط با دیگران و خوش خلقی، آگاه به مسائل سیاسی و تحلیل و توجه به ولایت فقیه؛ در ساحت اعتقادی و عبادی: رعایت صفات اخلاقی و تزکیه نفس، اعتقاد به اهل بیت (علیهم‌السلام) و الگو قرار دادن آنان، خداشناسی و اخلاص و رضایت الهی، اهل نماز و حفظ قرآن و عمل به آن، اهل بیداری شب، اعتقاد به رزق حلال و توکل بر خدا، به دنبال کمالات انسانی و پناه بردن به خداوند، تقید به رعایت احکام دین و رعایت اصول و آداب اخلاقی است.

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

منابع

۱. ابن منظور (۱۴۱۴)، محمد بن مکرم، لسان العرب، بیروت: دارصادر.
۲. امین، نصرت (۱۴۱۲)، مخزن العرفان در تفسیر قرآن، تهران: ناشر نهضت زنان مسلمان.
۳. بیضاوی، عمر بن محمد (۱۴۰۸)، انوارالتنزیل و اسرار التأویل، بیروت: دارالکتب العلمیه.
۴. تاج بخش، غلامرضا (۱۴۰۰)، «واکاوی مؤلفه‌های سبک زندگی شهید سلیمانی»، مجله مطالعات دفاع مقدس، دوره ۷، ش ۲۵، ص ۱۳۷-۱۵۸.
۵. جعفری، محمدتقی (۱۳۸۸)، فرهنگ پیرو فرهنگ پیشرو، تهران: مؤسسه نشر آثار علامه جعفری.
۶. جوهری، اسماعیل بن حماد (۱۴۰۷)، الصحاح، تحقیق احمد عبدالغفور عطار، مصر: دارالکتب العربی.
۷. دهخدا، علی اکبر (۱۳۷۳)، لغت نامه، تهران: انتشارات دانشگاه تهران.
۸. راغب اصفهانی، حسین بن محمد (۱۴۱۲)، المفردات فی غریب القرآن، دمشق-بیروت: دارالعلم الدارالشامیه.
۹. رفیعی، بهروز (۱۳۸۸)، آراء دانشمندان مسلمان در تعلیم و تربیت و مبانی آن، چاپ دوم، بی جا، مؤسسه چاپ سبحان.
۱۰. سلمانی، عباسعلی و غلامرضا سلمان پور سیاوشی (۱۳۹۴)، «تدوین الگوی تربیت جهادی دانشجویان دانشگاه افسری و تربیت پاسداری امام حسین (علیه السلام)»، پژوهشی پاسداری فرهنگی انقلاب اسلامی، ش ۱۱، ص ۱۳۹-۱۸۵.
۱۱. طباطبایی، محمد حسین (۱۴۱۷)، المیزان فی تفسیر القرآن، قم: دفتر انتشارات جامعه مدرسین حوزه علمیه قم.
۱۲. طبرسی، فضل بن حسن (۱۳۷۲)، مجمع البیان فی تفسیر القرآن، تهران: انتشارات ناصر خسرو.
۱۳. طریحی، فخرالدین (۱۳۷۵)، مجمع البحرین، تحقیق سید احمد حسینی، تهران: کتابفروشی مرتضوی.
۱۴. طوسی، محمد بن حسن (۱۴۰۲)، التبیان فی تفسیر القرآن، بیروت: داراحیاء التراث العربی.
۱۵. عباد صاحب، اسماعیل (۱۴۱۴)، المحيط فی اللغة، تحقیق محمد حسن آل یس، لبنان: نشر عالم الکتب.

۱۶. عمادی، محسن (۱۳۹۸)، گروه فرهنگی هنری، سلام بر ابراهیم، زندگی نامه و خاطرات شهید ابراهیم هادی، تهران: نشر ابراهیم هادی.
۱۷. غزالی، ابوحامد محمد (۱۳۸۵)، احیاء العلوم، مصر: مکتبه مصطفی.
۱۸. فراهیدی، خلیل بن احمد (۱۴۰۹)، العین، تحقیق مهدی مخزومی، مؤسسه دارالهجره، قم، ایران.
۱۹. قراباغی، میثم و محمد ازگلی (۱۳۹۹)، «واکاوی سبک رهبری سردار شهید حاج قاسم سلیمانی الگوی متعالی رهبری خدمتگزار»، مجله مدیریت اسلامی، ش ۳، ص ۱۱۳-۱۳۹.
۲۰. قرشی، علی اکبر (۱۳۰۷)، قاموس قرآن، تهران: دارالکتب الاسلامیه.
۲۱. کلینی، محمد بن یعقوب (۱۳۶۵)، الکافی، تصحیح علی اکبر غفاری، تهران: دارالکتب الاسلامیه.
۲۲. کواز، محمد کریم (۱۳۸۶)، سبک‌شناسی اعجاز بلاغی قرآن، ترجمه سید حسین سیدی، چاپ اول، تهران: ناشر سخن.
۲۳. متقی، علی بن حسام الدین (۱۴۱۹)، کنز العمال، دارالکتب العلمیه، بیروت: لبنان.
۲۴. مجلسی، محمدباقر (۱۴۰۳)، بحار الانوار، تحقیق سید ابراهیم میانجی و محمد باقر بهبودی، بیروت: دار احیاء التراث العربی.
۲۵. محمدی ری شهری، محمد (۱۳۸۴)، میزان الحکمه، قم: انتشارات دارالحدیث.
۲۶. مدنی، علی خان (۱۴۲۶)، الطراز الاول و الكنز لما علیه من لغه العرب المعمول، مشهد مقدس: مؤسسه آل البيت لإحياء التراث.
۲۷. مقیمی، معصومه (۱۳۹۷)، «بررسی مؤلفه‌های سبک زندگی شهدای مدافع حرم (مطالعه موردی: وصیت نامه ۲۷ تن از شهدای مدافع حرم)»، فصلنامه پژوهش‌های اجتماعی اسلامی، ش ۳، ص ۱۱۱-۱۳۷.
۲۸. منوربناب، سعیده و احسان ترکاشوند (۱۳۹۴)، «دستیابی به سبک زندگی اخلاقی در جامعه اسلامی معاصر»، کنگره بین المللی تفکر و پژوهش دینی، دوره برگزاری ۲، ص ۴-۱۸.
۲۹. مهدوی کنی، محمدسعید (پاییز ۱۳۸۶)، «مفهوم «سبک زندگی» و گستره آن در علوم اجتماعی»، فصلنامه تحقیقات فرهنگی، سال اول، ش ۱، ص ۱۹۹-۲۳۰.
۳۰. نوری، حسین بن محمدتقی (۱۴۰۸)، مستدرک الوسائل، بیروت: مؤسسه آل البيت.
۳۱. هاشمی، حسین (۱۳۸۸)، «چیستی و اهداف تربیت»، پژوهش‌های قرآنی، ش ۵۹ و ۶۰.